

Editorial

de Zeno GHITULESCU

Reflecții despre artă

Acum, în epoca tehniciștilor excesive, a seismelor sociale și psihologice, a crizelor materiale și spirituale, oare nu este un anacronism a avea preocupări care la prima vedere par rupte de realitate și de interesul public? Răspunsul este simplu, nevoia de frumos este o componentă fundamentală inalienabilă a sufletului omenesc; unii îl creează în modurile cele mai diverse, alții îl primesc de-a gata prin operele de artă din multitudinea de oferte după propria alegere. Intenția de a crea o operă artistică nu e suficientă, pentru reușită e nevoie de multă muncă și răbdare, de o cultură vastă, de idei noi adecvate într-o formă originală și nu în ultimul rând de talent.

Fenomenul socio-cultural al epocii noastre este extrem de complex și diversificat. Astăzi este mult mai greu de a evalua “Spiritul timpului” decât în secolele trecute când era omogenizat și unitar. Uimitoarele mijloace de informare și de comunicare aduc mereu date noi în conștiința receptorului care face parte din medii sociale stratificate de la cele cu educație precară până la elite. Desigur, este foarte greu dacă nu imposibil ca un creator de valori estetice să împace toate gusturile cunoscându-se vechea zicală “de gustibus non disputandum”, mai ales că opțiunile variază nu numai de la un ins la altul, ci și la același individ în funcție de vârstă, timp, loc sau dispoziție. Plăcerea estetică este total diferită la cineva îndrăgostit de manele și kitschuri față de cel ce ascultă cu pioșenie muzica lui Bach, sau admiră pânze de Grigorescu. Popularitatea produselor subculturale este mult mai mare decât a operelor autentice a căror semnificații și sensuri sunt mult mai greu de pătruns și înțeles, nebucurându-se de un succes de public tocmai din cauza dificultăților de receptare. Creatorul de frumos este pus într-o situație dilematică: să accepte satisfacerea gustului public, tentant, îndoielnic și schimbător ori să-și urmeze imboldul glasului interior de a ține ștacheta exigențelor estetice la cote cât mai înalte pentru a nu-și trăda sinele și adevăratele valori, singurele durabile, neștirbite de necruțătorul timp.

Mărturie despre

Adrian Păunescu

Pr. prof. univ. dr. Vasile Cîțirigă

Durerea pe care o trăim când cineva de care suntem legați sufletește pleacă în eternitate poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de cât de mult s-au întrepătruns viețile noastre cu viața celui adormit pentru veșnicie. Atunci când te-ai obișnuit cu prezența cuiva care a devenit în momentele grele sprijinitorul, ocrotitorul și purtătorul tău de grijă, cu cineva a cărui dragoste ai simțit-o de îndată ce te-a primit în viața lui, despărțirea definitivă de un asemenea om îți produce o mare durere fiindcă odată cu ieșirea lui din această lume se rupe ceva din tine, rămânând în tine un gol pe care nu ai pe moment – și poate nici în viitor – cu ce să-l umpli.

Încă din 1995, când Po-

etul a făcut prima vizită și a susținut cu Cenaclul „Totuși iubirea” primul program de cântece și poezie la Catedrala „Învierea Domnului” din cartierul „Tudor Vladimirescu”, catedrală aflată în faza de început a ridicării ei, s-a angajat să „pună umărul” la construirea lăcașului de rugăciune. Situându-se în interiorul actului de cult, l-a perceput pe acesta ca temelie și izvor ale actului de cultură, iar lăcașul de cult l-a văzut ca sanctuar al izbăvirii neamului românesc. Dotat cu o uriașă putere de pătrundere în profunzimea lucrurilor, Poetul nutrește credința că în lăcașul sfânt lucrează Dumnezeu la salvarea poporului așa cum mărturisește în poezia închinată bisericii noastre (**Biserica lui Dumnezeu**, în vol. **Front fără învingători**, București, 1995, p. 337 – 338). Mărturisindu-și cinstirea față de sfintele biserici, Poetul întemeiază valoarea acestora și pe funcția lor liturgică și comunitară: „Cu grijă umblați fiecare./ Când ochii deschiși ne rămân/ Aici, în aceste altare./ Se roagă poporul român” (v. ibidem).

(continuare în pagina 7)

Grafica lui Ion Petru Pop sau

Eternitatea pietrei

“Desprindere de soclu”, 81x56 cm, tehnică mixtă

Ion Petru Pop este absolvent al Institutului de arte plastice „Ion Andreescu”- Cluj-Napoca, secția grafică, promoția 1966. În 1969 devine membru al U.A.P. Mureș. Se află printre fondatorii revistei „Vatra” (în 1971) și pentru o perioadă desfășoară activitatea de designer la „Azomureș”. Câțiva ani este profesor la Liceul de Artă. Participă frecvent la Saloanele de grafică locale și naționale. (Cora FODOR)

Iulian BOLDEA

Una dintre aserțiunile care au devenit aproape locuri comune în receptarea operei lui Cioran este raportul dintre integrare și înstrăinare, dintre identitate și ruptură în opera gânditorului. Marele singuratic și marele sceptic de serviciu al epocii noastre, Cioran a exprimat, în aforismele sale, neputința funciară de a se atașa unei identități naționale ferme, într-

E.M. Cioran între identitate și ruptură

o proiecție afectivă deziluzionată, în care refuzul fixării se traduce într-o nevoie fundamentală de căutare a propriilor rădăcini, chiar dacă acestea se identifică adesea cu neantul ontologic. Foarte ilustrativ pentru această dialectică a identificării și distanțării de imaginea identitară a patriei sale este volumul *Mon pays* (Țara mea), apărut în ediție bilingvă la Ed. Humanitas, în 1996. „Specialist al obsesiilor”, așa cum se și recunoaște, Cioran mărturisește, în *Mon pays*, obsesia identitară românească, pasiunea pe care o nutrea, în acea perioadă, pentru propria sa țară, cu destinul său marginal, cu geografia sa istorică deteriorată de vitregia unui hybris atemporal și metafizic. Atașamentul față de propria sa țară este, pentru Cioran, din specia acelor sentimente paradoxale, contradictorii și oximorice, în care iubirea și ura, atracția

și respingerea se întrepătrund până la indistinție. Pasiunea sa adesea denoie gratoare nu are drept finalitate decât asumarea de către propria sa țară a unui destin care să iasă din conul de umbră al anonimatului istoriei. Forța, vitalitatea, grandoarea sunt mai degrabă proiecții ale unei voințe de legitimare istorică a propriei națiuni. Între orgoliul vizionar și tansfigurator al tânărului filosof și destinul mediocru al țării din care face parte distanța este considerabilă. De fapt, Cioran nu face altceva decât să contureze, în cărțile sale de început, un chip ideal al României, mai degrabă o proiecție ideală, o geografie utopică, întreținută și susținută de elanul său vizionar. Atașamentul pentru România este perceput ca o sancțiune gnoseologică, ca o formă de donquijotism și de profetism iluzoriu.

(continuare în pagina 7)

Discursul lui Liviu Rebreanu de recepție în Academia Română

- studiu de Eugeniu NISTOR -

Candidatura lui Liviu Rebreanu la Academie a fost însoțită de dezgroparea mai vechilor acuze aduse scriitorului. Ca și Lucian Blaga, cu câțiva ani mai înainte, a întâmpinat tot felul de adversități, unul dintre marii lui obstrucționisti fiind chiar savantul Nicolae Iorga. O primă tentativă, la 18 mai 1938, când este admis doar la nivel de secție, eșuează în plen, fiind întâmpinat cu eticheta „trecutului tenebros”. Apoi, scriitorul întocmește și trimite mai multe copii ale vechiului său articol, „Un ultim răspuns” (publicat în *Adevărul*, din 23 aprilie 1931), adversarilor săi declarați, în urma cărora atacurile din *Neamul Românesc* încetează iar Sadoveanu întocmește un referat de primire deosebit de favorabil, arătând că „realismul său, luciditatea sa purced dintr-o inimă dreaptă și blândă” (Adrian Dinu Rachieru – *Pe urmele lui Liviu Rebreanu*, p. 236). Procedura este reluată abia peste un an, la 20 mai 1939, când prozatorul are ghinionul ca raportorul său, Mihail Sadoveanu, să absenteze, fiind plecat cu treburi urgente la Iași, încercarea soldându-se cu amânarea votului. Totuși, câteva zile mai târziu, pe 25 mai, plenul Academiei îl alege pe Liviu Rebreanu membru activ al secției literare, la al treilea tur de scrutin, cu o majoritate de 19 voturi pentru și 14 împotriva. În cadrul aceleiași ședințe a fost respins Nechifor Crainic. „S-a isprăvit cu emoțiile academice, notează Rebreanu în jurnalul său. Ieri (27 mai 1939 – n.a.) am participat întâia oară la ședința solemnă prezidată de rege, pentru comemorarea bătrânului Carol I. Am fost îmbrățișat la propriu și la figurat de noii mei colegi. După discursuri, regele a coborât în incintă și cel dintâi la mine a venit și, dându-mi mâna, mi-a zis: *Fii binevenit între noi! Te felicit din toată inima! Pe urmă, când am rămas în ședință intimă, Motru mi-a ținut o cuvântare caldă și măgulitoare, recunoscând că chemarea mea vine cam târziu, dar să n-am nici o amărăciune, căci numai copacii mari, care se ridică deasupra, sus de tot, sunt bătuți de vânturi...*” (Liviu Rebreanu – *Jurnal II*, p. 174).

Admis în Academie fără înaintaș, ca și Lucian Blaga, care rostise în 1937 celebrul său discurs, *Elogiu satului românesc*, Liviu Rebreanu avea să aducă în discursul său de recepție, din 29 mai 1940, intitulat *Laudă țaranului român*, o laudă cumpătată și îndreptățită, chiar dacă nu și „abilă”, cum singur o spune, alegând să evidențieze „pe cel mai umil român”. Dar a făcut această alegere tocmai pentru că țaranul era sursa tuturor binefacerilor din societatea românească de atunci: „Munca și suferințele lui îmbogățesc pe asupritorii lui”, în timp ce „el e destinat să rămână veșnic gol” (xxx – *Discursuri de recepție la Academia Română*, p. 282). Dacă în viața altor popoare țaranul a avut un rol mai puțin semnificativ, „pentru noi însă e izvorul românismului pur și etern”, țaranul român fiind echivalentul, spune Rebreanu, al „omului român” (Op. cit. p. 283).

Momentul apariției țaranului în istorie este greu de stabilit, mai ales într-o Europă sălbatică, bântuită de neamuri migratoare și războinice, preocupate exclusiv de creșterea animalelor și de vânatoarele, nu de lucrarea pământului – fiind vorba de strămoșii „națiunilor mari și mici de azi”.

Iar cum istoricii nu pot deduce, prin metode științifice, misterul istoric al plămădirii neamului românesc, prozatorul susține că el poate fi dezlegat printr-o explicație foarte simplă: prin chiar această îndărătnică statornicie a țaranului român între aceleași hotare, căci, acesta, spre deosebire de nobilii și neamurile bogate din Apus, nu a părăsit niciodată locurile lui de baștină, nici chiar în vremuri de restriște, deoarece el nu avea ce pierde, nici „unde să-și mute sărăcia” și, „smuls de pe ogorul lui, ar fi fost osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini” (Op. cit. p. 284). Discursul prozatorului se apropie de meditația blagiană din *Elogiu*, mai ales în pasajele unde scrie despre „un sentiment straniu de adorație și de teamă” al țaranului român față de țarina sa natală, care i-a modelat, de-a lungul veacurilor, sufletul și întreaga lui ființă, astfel încât „pământul acesta parcă nici nu poate produce decât români” (Ibidem). Viețuirea țaranului în strânsă legătură cu pământul, de unde țâșnește în lumină rodul trudei sale, dar unde se odihnesc de veacuri și milenii oasele strămoșilor săi, a avut drept consecință o învățare a dragostei lui de pământ și chiar mai mult decât atât – ea este liantul mirific al întemeierilor de țară: „România actuală cu Dacia de odinioară sunt congruente nu numai în privința configurației geografice, dar și a configurației etnografice...” (Op. cit. p. 285). Aceasta este și explicația continuității și autohtoniei românești în viziunea lui Liviu Rebreanu. Cuminte și așezat, trudind vreme îndelungată retras din istorie, nemul românesc nu este nici mare creator de cultură, dar, nefiind războinic, nici distrugător al acesteia și, pentru că „viața popoarelor liniștite se petrece mai mult în subsolul istoriei”, prozatorul subliniază că el se numără printre cele mai liniștite neamuri din câte a cunoscut omenirea (Ibidem). Cum este greu de explicat modul în care s-a plămădit un popor în creuzetul istoriei, Rebreanu face următoarele aprecieri cu iz antropologic, nu însă fără o undă ușoară de ironie: „Chimia etnologică n-a ajuns și nici nu va reuși să pătrundă și să fixeze într-o formulă cu repetiție misterul formației unui popor nou din două sau mai multe vechi. Dacă s-ar fi descoperit rețeta, în vremurile acestea de produse sintetice, s-ar fabrica poate și popoare în serie pentru soluționarea sau complicarea conflictelor internaționale. Sunt însă numai anumite epoci și împrejurări când se realizează, între popoare îndelung conviețuitoare, osmoza de națiune nouă.” (Op. cit. p. 285-286).

Făuritor, limpezitor și continuator al limbii române, care a evoluat în mod cert pe fondul unei „limbi țărănești”, Rebreanu îl laudă pe țaranul nostru pentru „prospețimea pitorească și colorit”, pentru „ritmul vieții mișcătoare”, pe care le imprimă limbajului, constatând că „limbile prea culturale, ajunse la completă maturitate, devin rigide, abstractizante, mecanice (...), se artificializează, ajung a fi organisme moarte – ca limba latină, greacă, ebraică...” (Op. cit. p. 286). Statornic și conservator, țaranul român nu a vorbit niciodată limbi străine, numai românește, indiferent unde s-ar fi aflat: fie în provinciile istorice, unde trăia alături de minoritarii unguri sau sași, fie la graniță și peste graniță, în regimentele imperiale; uneori campa prin străinătăți, scrie Rebreanu, și „când cineva i se adresa într-o limbă străină, răspundea invariabil nu știu, din care pricină unele corpuri (de armată – n.a.) erau chiar poreclite *nu-știu-reghiment*” (Op. cit. p. 287).

Credința în Dumnezeu, plămădită din dogme, precepte creștine, dar și din unele superstiții păgâne – este modelată de viața țărănească și rezumă în ea „concepția de viață a țaranului român, resemnarea și încrederea lui în dreptatea divină”, constituind „suportul lui moral” (Op. cit. 288). Proaspătul academician conchide că „țărâtimea română a fost ursită să conserve rasa, pământul, limba și credința noastră”, ceea ce „înseamnă că ea este înfrunțarea tuturor virtuților și energiilor românești” (Ibidem).

Modul molcom al țaranului de a se manifesta în profesia sa „sezonieră”, muncind fără prea mult elan, se datorează, spune prozatorul, faptului că el, în timpul istoric, „a trebuit să muncească pentru alții, fără răsplătă, fără speranță și fără bucurii”, lenea și delăsarea sa constituind reacții firești, pe deplin justificate, sub aspectele invocate (Ibidem). Așa și-a organizat el mereu viața, înconjurat de sărăcia materială care, însă, „nu exclude(a) bogăția sufletească”. Rebreanu vorbește de un antagonism vizibil între satele și orașele noastre, aceasta și pentru că târgurile românești, devenite „orașe”, nu poartă amprenta specificului național, iar „comunicarea” dintre ele nu se realizează în ambele sensuri: „Pe când țaranul român dă orașului tot, civilizația orașenească îi oferă numai sarcini și fraze goale” (Op. cit. p. 289).

Înviorat de vântul idealurilor de libertate și democrație,

care a animat popoarele Europei în epoca modernă, când s-a trezit, peste noapte, posesor al buletinului de vot universal, „țaranul analfabet și nemâncat, oropsitul de ieri, s-a pomenit deodată tiran prin procură” (Op. cit. p. 290). Aș spune că Liviu Rebreanu avea perfectă dreptate atunci, dar și în zilele noastre, acest fenomen cunoaște o cu totul altă fațetă: urmașii țaranilor noștri de ieri sunt ademeniți în maniere dintre cele mai primitive la urnă iar voturile le sunt cumpărate pe mărunțiș și pe promisiuni de nimic!

Prozatorul îl mai vede pe țaran și în postura de „îndreptar al culturii naționale”, în special prin revenirea scriitorilor la izvoarele limbii și ale folclorului, fenomen întâmplat, mai ales, prin Alecsandri, Eminescu, Creangă și Coșbuc, când „colaborarea dintre românul cel mai modest și poetul cel mai mare a fixat linia generală a originalității literare românești” (Op. cit. p. 291). Criticând *pseudomodernismul*, practicat mai cu sârg de către scriitorii proveniți de la oraș, Rebreanu laudă „spiritul autohton zămislior de valori universale” și constată că „literatură fără țară nu există, cum nu există plantă fără pământ” (Op. cit. p. 292).

Pledând pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale țaranului, ca unul ce a suferit și a sângerat abundant în istorie, el arată că această metamorfoză trebuie înfăptuită „nu prin fraze și hârtoage, nici prin pomeni și fâgăduieli deșarte, ci printr-o educație nouă”, aleasă, menită să-i asigure o muncă mai rodnică, o viață mai umană și o soartă mai dreaptă.

Rebreanu își încheie discursul în spirit de solidaritate cu țaranul român: „Suntem și vom fi totdeauna neam de țaran. Prin urmare destinul nostru ca neam, ca stat și ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țaranului. Dar mai atârnă, în aceeași măsură, și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne” (Op. cit. p. 293).

Se pare că suntem foarte săraci spiritualicește, deoarece am rămas fără țărani!

*

În răspunsul său, filosoful Ion Petrovici apreciază că noul academician „și-a ales un alt obiectiv pentru laudă, un înaintaș, în felul lui, și dânsul: pe marele rezervoriu al neamului nostru, pe țaranul român” (Rebreanu – *Jurnal II*, p. 317). Sesizând capacitatea țărâtimei noastre de a zămisli „așchii de gândire pătrunzătoare”, filosoful nu poate să nu recunoască persistența unei relații pline de promisiuni în raportul național-universal, remarcând că „înțelepciunea maximelor țărănești, adeseori uimitoare, își are în general valoarea ei, în măsura în care au reușit să încorporeze viziuni asupra adevărului etern și universal valabile...” (Op. cit. p. 318). În romanul *Ion*, deși afectat de „puțină păclă apăsătoare”, Petrovici vede „un roman social puternic, care a dezlănțuit, după succesul său, o producție febrilă de romane” (Op. cit. p. 320). Este vorba desigur, dacă rămânem la bibliografia rebreniană, de publicarea altor două capodopere – *Pădurea spânzuraților* și *Răscoala*.

Prozator viguros și realist, „dușman instinctiv al artiștilor care deformează realitatea și-i dau...un aer fals sau convențional”, calitatea principală a scrierilor lui Rebreanu ar fi aceea că „zugrăvește viața așa cum este”, filosoful fiind impresionat de „abundența și revărsarea vâjnoasă a inspirației” sale, neavând nimic în comun cu artiștii exagerat de migăloși, semănând mai degrabă cu un titan care „dezdăcănează mulțime de stejari pentru a alcătui dintr-înșii bârnela uriașe ale unei construcții de ciclop” (Op. cit. pp. 321-323).

Discursul, răspunsul la discurs și întreaga solemnitate de primire s-a difuzat la Radio, fiind auzit de sute de mii de oameni și stârnind ecouri în întreaga țară, ceea ce îl face pe Rebreanu să-și noteze, cu încântare, în *Jurnal*: „Efectul general a fost covârșitor. Felicitările m-au covârșit. Iorga zice că va propune să fie tradus discursul meu în patru limbi și răspândit drept cea mai bună propagandă românească...” (Op. cit. p. 243).

BIBLIOGRAFIE

1. Adrian Dinu Rachieru – *Pe urmele lui Liviu Rebreanu*, Ed. Sport-Turism, București, 1986.
2. Liviu Rebreanu – *Jurnal II*, text ales și stabilit de Puia-Florica Rebreanu, addenda, note și comentarii de Nicolae Gheran, Ed. Minerva, București, 1984.
3. xxx – *Discursuri de recepție la Academia Română*, ediție îngrijită, prefață și documentar de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu, Ed. Albatros, București, 1980.
4. Valeria Dumitrescu – *Rebreanu-Pădurea spânzuraților*, antologie, tabel cronologic, prefață, note și bibliografie, colecția Lyceum, Ed. Albatros, București, 1974.

„Sunt om al acestui pământ și nu mă pot desprinde de el”

- interviu realizat de Mihai SUCIU cu scriitorul Mihai Gavril -

Mihai Gavril – „nume adunat pe-o carte” venită de departe, în timp și în spațiu, și pornită dintr-un suflet curat, aidoma celor două nume de arhangheli alăturate în denumirea autorului. „Cartea ZLATNA SAU DESPRE CUMPANA DORULUI (Zlatna oder der Ruhe des Gemuthes” în original), pe care eu am răsădit-o în graiul neamului meu, a apărut la Strasbourg, în 1623. Este o operă fundamentală, aparținând etno-istoriei și etno-antropologiei românești” – pune punctul pe i, de la bun început, autorul... răsădii în limba noastră. Tot un semn similar pune, pe limba lui, și Martin Opitz: „Așa-i lăsat pământul pământ ca să rămâie/ Și numai fapta bună să treacă-n veșnicie”. (Înscrise în scriptura posterității toate) Așa a fost lăsat ca, gând la gând, Martin și Mihai să străbată veacurile, veșnicia.

- Cum și când v-a ieșit în cale... Martin Opitz?

- După ce m-am întors din război, am aflat întâmplător un număr din revista „Apullum”, care apărea la Alba Iulia. Acolo, am întâlnit traducerea, o încercare de restituire, în 1888, a acestui poet. Coșbuc nu cunoștea decât poetul; însemnările lui Martin Opitz i-au lipsit.

- Coșbuc cunoscând bine germana.

- O cunoștea. Martin Opitz, pus în context european, e cel mai mare poet al veacului său. Contemporan cu Galileo Galilei, cu Lope de Vega. Lope de Vega scria o piesă de teatru „Il malagroso principe transilvano”, cu referință la Mihai Viteazul. Contemporan cu William Shakespeare. Dintre români, cu Varlaam, cu Petru Movilă.

- Alături și un muzician mare!

- Johan Sebastian Bach, la 100 de ani după apariția poemului lui Martin Opitz, se îndrăgostește de el și, pe undeva, în opera lui muzicală, reverberază poezia marelui poet german.

- Când și cât ați trudit la tălmăcire?

- O, nu, nu am ținut seama! Mulți ani. În fiecare zi, am prins câte un vers, l-am scris, l-am șters, am revenit, timp de zeci de ani. Iar aparatul științific mi-a dat mult de furcă. Faptul că Alba Iulia nu este toponim de Ev mediu, în antichitate, se numea Alba Iulia URBE IN DACIA. Apullum este castrul, orașul este Alba Iulia.

- Ați izbutit! Acum, câteva argumente care vă fac invulnerabil la spusa (tot străbună, oarecum!) „Traduttore, traditore”. În vorbe putine, să prindeți ce vi se pare semnificativ din itinerarul vieții Domniei Voastre. Vă știu născădean. Și știu că mai rar se obișnuiește prin Ardeal să te identifice prin două prenume prinse în nume (prin Oltenia, da, e fapt obișnuit; că nici nu mai știți care-i nume de familie și care de botze!).

- M-am născut într-o zi de 8 noiembrie. În calendarul ortodox, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril. Când m-au dus la popă - la preot se duce pruncul după două săptămâni! - s-a făcut 21 noiembrie, chiar dacă eram născut pe 8.

- Mihai Gavril numindu-vă, acoperiți perfect, ca nimeni altul, dubla sărbătoare: iată-vă, de două ori... arhanghel! Părinții?

- Pe mama o chema Teresca Șpițului, Teresa a lu' Ghiță a Clejanului - a Clejanului, de la ecclie - , iar pe tatăl meu îl chema „a Ursului”. Când s-a făcut statistica, număratoarea populației din Transilvania, austriei au mai tradus ursul în documente!

- Să alăturăm acestor repere antroponimice și câteva coordonate ale devenirii „întru ființă” a „arhanghelului” la puterea a doua, Mihai Gavril.

- Liceul „Petru Maior” la Gherla. Apoi, am făcut la Cluj un institut de subingineri, electro-mecanic. Aș fi dorit să intru la conservator. Am învățat să cânt la vioară. Și descifram, cântam. Reeveria lui Porumbescu, Balada lui Porumbescu, Schubert. Ei, n-a fost să fie!

- N-a fost să fie profesie, dar a devenit hobby, cum se spune acum pe la București. Apoi?

- Am urmat un curs de electro-mecanică prin corespondență, la Paris.

- Prin ce ani?

- 1948. Eram tânăr, aveam doar 14 ani, și colaboram la ziarul ȘTIINTELOR și CĂLĂTORIILOR. Mircea Eliade colabora și el la această publicație. Eu, cu drăcovenii copilărești: construți-vă un aparat de radio cu galenă la difuzor. Este copilărie. Atunci, asta era nivelul electronicii. La noi. Și peste tot în lume, de fapt.

- Iar viața luată pe cont propriu?

- Cedarea Transilvaniei de Nord lui Horthy a fost și drama mea personală. Ca și a tuturor românilor, care au trebuit să-și părăsească casele, pământurile, și să treacă dincolo, peste Feleac, în țară.

- V-ați stabilit la București.

- La Aiud, mai întâi, apoi, la București. În 1942, am intrat în armată. Ne-a chemat țara; m-am dus și eu. 1.000 de zile de război le-am dat lui Ares, lui Marte. Obolul.

- Să trecem la anii de pace post-belică. Ce-ați mai făcut?

- O, am lucrat în presă. Am scris. Până și scenarii de balet! Texte de muzică, piese de teatru, într-un act. Am publicat ici-colo, câte-o poezie. Am tipărit un volum de versuri „Rădăcină și cer”. Am foarte mulți și buni prieteni între scriitorii cei mai iubiți: Romulus Vulcănescu, Sadoveanu. La Sadoveanu, mă duceam împreună cu N. Dunăreanu.

- Dintre ardeleni?

- Ioan Chinezul. Care venea la mine și-mi zicea: „Dă-mi și mie cizmele tale să pot merge la pescuit!” Îi dădeam cizmele mele să meargă la Herăstrău, să prindă și el câțiva pești.

- Regretatul Vlasiu, apropo de... pescuit!

- O, prietenul meu! M-o chemat, m-a invitat la el, la pescuit, la Deda, acolo. N-am reușit. N-am reușit. Bucureștiu-i departe, scriitorii oameni săraci, vorba Sărmanului Dionis: „Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-un an”!

- Mureșeni?

- Prietenii mei buni! Ion Horea, Ioanichie Olteanu, Nicolae

Crișan.

- Luca?

- Ștefan Luca. Prietenul lui Nicolae Labiș. Labiș îmi datorează. Mi-era cel mai drag dintre copii. L-am descoperit la Suceava. Eram cu Eusebiu Camilar acolo. Și, la o întâlnire cu elevii, el era cel mai răsărit dintre ei. După întâlnirea cu elevii, ne-am dus să mâncăm undeva în oraș. Serveam noi o sărmăluță acolo într-o cărciumioară. Și, după un ceas, apare Labiș. Ne observă la masă - Camilar, Dragoș Vicol și cu mine: „În sfârșit, am ocolit orașul și v-am găsit!” „Bine-ai venit! Șezi aici!” Mai era un loc lângă mine. „Ți-i foame, Nicolae?” „Da. Mi-i foame”. Dezinvolt, deschis. „Și ce ai vrea să mănânci?” „Ce-ați mâncat Domniile Voastre”.

- Sunteți un om de viață. Înseamnă că putem face trimitere și spre Fănuș Neagu.

- O, da! Mai tânăr decât mine. La școala de literatură „Mihai Eminescu”, eram alături. Sadoveanu venea din când în când. La prima promoție. Era președintele Uniunii Scriitorilor. Copii debutau - Ilie Purcaru de la Craiova, Nicolae Labiș de la Suceava. De la Cluj, Rău, Gurghianu, Alexandru Oprea, care a devenit directorul Muzeului Literaturii Române. Toți acești tineri au fost descoperiți cu ochii deosebit de pătrunzători ai lui Eusebiu Camilar. Lângă el, eram și eu, mai erau și alții. A fost mai facultate decât orice facultate de filologie.

- Vă întorc la momentul care vă aduce la Târgu-Mureș: prezentarea cărții. Vi se pare că este și gest patriotic, în sens curat și cinstit al cuvântului, acela de a ni-l reda pe poetul Martin Opitz? Pentru că semnifică, fără doar și poate, o contribuție deosebită a Domniei Voastre la imaginea țării. O chestiune fantastică. Patriotism curat, cinstit și necesar.

- Sunt transilvănean! Sunt om al acestui pământ și nu mă pot desprinde de el. Cunoșc, am fost și prin Siberia și în Balcani, dar eu nu mă pot desprinde de țărâna, de iarba asta pe care am călcat și care nu vrea să calce ea peste mine prea repede.

- Mai va!

- Iar acest Martin Opitz a înțeles cu mult înaintea altora sufletul mare al acestui pământ! E un uriaș al literaturii germane. Iar opera lui aparține și literaturii române. Așa cum aparține Eugen Ionescu literaturii franceze, Opitz ne aparține nouă. Dacă Petru Moghilă, mitropolitul Kievului, al Moscovei și al întregii „Rosii”, aparține Rosiei, el ne aparține și nouă. Olachus este al maghiarilor?

- „Așa-i lăsat pământul pământ ca să rămâie/ Și numai fapta bună să treacă-n veșnicie”, „concluzionează” Martin Opitz (Înscrise în scriptura posterității toate).

În cultură, nu există hotar! Din această perspectivă (retrospectivă!), Uniunea Europeană funcționa și acum... 400 de ani, iar România a fost și este parte componentă.

-Are Opitz un sonet, „Turnului de la Strasbourg” se numește sonetul. Pe care l-am tradus și mi-e teamă să-l recit aicea...

„Eu peste tot pe unde din drum mai poposesc
Despre strămoșii voștri și pietrele vorbesc!
Îmi sunt atât de scumpe aceste vechi însemne
Încât mă plec la ele și le numesc eterne.

Văzând cum ies din piatră fășnind murmurătoare
Atâtea ape calde de morb lecuitoare!
Vezi, câte-n lumea asta mai sunt ca într-un vis
Cu timpul se trec toate, rămâne ce e scris!

Călcând în goană Goșii cu alții-n șir grăbit
Al Daciei și-al Romei pământ de mulți râvnit,
Nu șterg al vostru nume cum nu v-au nici învins
De v-ați păstrat lumina așa cum e în scris...

Din depărtate Asii venind pe cai gonaci
Pe Greci să îi supună, pe Misii vechi, pe Traci,
Cu bicul nici Attila cu oardele-i de schiți,
Nu poate frânge neamul nepieritoarei ginți!
Într-un prădalnic tropot năvala lor sporește
Iar slavii vă-nconjoară ca marea într-un clește...

Și totuși limba voastră prin timp a străbătut,
E dulce cum e mierea și-mi place s-o ascult!
Prin ce miracol însă și cum a biruit
Avea limba voastră, pe drept rămân uimit!
Din sacral grai al gintei Italiei n-au păstrat,
Nici Spania, nici Galii din cât le-a fost lăsat;
De un târziu aseamăn roman au la tulpină
Valaha-și are nimbul mirabil din Latină.

Chiar albele căsuțe cu șită învelite
Și prag de piatră albă cu duh meșteșugite
Vorbesc de-acele datini străvechi ce nu se schimbă
Cum nici credința voastră în moștenita limbă!”

„Toți prietenii mei care au trăit pe malul Crișului au plecat din țară... Eu am fost preventiv...”

- Găspàrik Attila în dialog cu Laurențiu Blaga -

Laurențiu Blaga:
De ce Găspàrik
Attila?

Găspàrik Attila:
E un nume perfect
pentru un pui
de dac.

L.B.: De ce
Târgu-Mureș și
nu Oradea?

G.A.: Și de ce nu
București, sau
New York, sau

Copenhaga... Târgu-Mureș e în mijlocul țării.
Oradea e prea aproape de graniță. Toți prietenii
mei care au trăit pe malul Crișului au plecat din
țară... Eu am fost preventiv...

L.B.: De ce teatru?

G.A.: Sunt compus din roluri. Mă simt câte odată
ca ceapa lui Peer Gynt. Roluri peste roluri cum
coaja de la ceapă. Mai bine joc atunci în teatru
decât în viață.

L.B.: De ce Alternative?

G.A.: Era un mod de comportament acum
aproape 20 de ani. Totul era alternativ. Vroiam
nu numai alte răspunsuri ci și alte întrebări...

L.B.: De ce UAT Târgu-Mureș și nu CNA?

G.A.: Teatru e mai profund decât media. A fost
o excursie fantastică în lumea mediei, plină de
satisfacții. Dar din opt în opt ani trebuie o reîn-
noire a modului de viață, a țelurilor să nu intrăm
în șabloane...

L.B.: De ce „Târgu-Mureș - capitală culturală”?

G.A.: Are un potențial mare. Estul care se
înbrățeștează cu Vestul. Se întâlnesc mai multe
culturi și dau un model de urmat. Poate prin
proiectul „Târgu-Mureș - capitală culturală”
forțele din acest oraș se vor uni.

L.B.: De ce este Gasparik Attila „Urât”(-ul)?

G.A.: Pentru că nu-i frumos!

L.B.: De ce scuter și nu Harley?

G.A.: Mai are umor și nu are bani pentru un Har-
ley. Într-un oraș mic omul să rămână modest...
acestor străzi nu le stă bine cu aparate arogante...

L.A.: De ce „Fără zahăr” și nu „Bere gratis”?

G.A.: Muzica știe toată lumea să facă. Pe mine
textele mă vrăjesc. „Fără zahăr” m-au fermecat
cu parodiile lor despre vedete, programe tv. Și
după un ceai „Fără zahăr” poate veni ori când o
Bere gratuită!

Despre Găspàrik Attila

Găspàrik Attila este rectorul Universității de Arte din
Târgu-Mureș. Și-a început cariera de actor la Teatrul
Național din Târgu-Mureș, în anul 1988. Este organiza-
tor și coordonator artistic al Festivalului Internațional
de Film de scurt metraj Alternative Târgu-Mureș din
1993

Între 2000 și 2008 a fost membru al Consiliului Național
al Audiovizualului, fiind o perioadă și vicepreședinte al
acestei instituții. Printre premiile câștigate în cariera
de actor se numără „Premiul pentru cel mai bun rol
secundar la Colocviul de teatru din Sf. Gheorghe, 1992
în rolul A. Buendia din „O sută de ani de singurătate”,
de G. Marquez, nominalizare pentru cel mai bun actor
al anului 1994 cu Jean din Mademoiselle Julie,
de A. Strindberg, la Festivalul național Zalaegerszeg,
Ungaria. Momentan, poate fi văzut pe scena Teatrului
Studio al Universității de Artă în spectacolul „Urâtul”
de Marius von Mayenburg.

Revista Tuș te invită să participi la concurs!

Fii tu însuși și folosește-ți creativitatea fără nici o rețineră, deoarece aici nu primești note, ci premii. Important este ca ideile și lucrarea să fie ale tale și să ai o exprimare clară.

Acest concurs are loc în fiecare lună și se adresează copiilor cu vârsta de până la 12 ani. Cei ce au depășit această vârstă, indiferent cu cât, pot participa la concurs dar îi anunțăm cu părere de rău că nu pot fi selecționați pentru premii! Premiul constă într-o felicitare desenată după textul scris de copii, de către ilustratorii Revistei Tuș.

Scriveți o scurtă compunere care să conțină cuvintele: sanie, înghețată, hipopotam, pom de Crăciun, stilou, fular. Intră apoi pe www.revistatus.ro, completează formularul și postează povestea ta.

Concursul Revistei Tuș pentru luna decembrie

Scrieți o scurtă compunere care să conțină cuvintele: sanie, înghețată, hipopotam, pom de Crăciun, stilou, fular. Intră apoi pe www.revistatus.ro, completează formularul și postează povestea ta.

Scriitori la TUȘ • Scriitori la TUȘ • Scriitori la TUȘ

Goana după frunze

de Savannah Jade Baun

„Eek squeeeek, eek squeek,” veverița cea ursuză cânta la vioara ei ruginită și veche pe care o găsisese într-un garaj invadat de ciuperci, alături de o sabie-laser de jucărie. Nimeni nu știa de ce veverița suna atât de urât încât îi strângea stomacul. Într-o zi, veverița a pornit acasă la ea, în adâncul pădurii, icnind și scârțâind jalnic din vioara ei supusă și tocită, când alunecă pe un bulgăre de unt și o coardă se rupse. „Oh, doamne!”

Veverița începu să plângă. Dar deodată, ea auzi un zgomot ciudat. Zgomotul era puternic și suna ca o potcoavă ruginită lovind un clopoțel de la gâtul unei vaci: „Hee hee, hee hee,” se repetau sunetele. Atunci, veverița cu vioară în spate și-a dat seama că erau frunzele colorate ale pădurii care cădeau din copaci și râdeau de ea, cu guri roșcate, galbene și portocalii, larg căscate, în felul lor. Veverița se înroși la față și începu să alerge după frunze. Și în timp ce gonia după frunzele răutăcioase, veverița cânta la vioara ei și striga: „Vă prind eu!” Deodată, frunzele și veverița s-au oprit din goană, ascultând. Ce auziseră? Se întâmplase ceva: veverița suna minunat. Acum veverița cântă în fiecare zi și prietenii ei din natură o iubesc. Oare și-a dat cineva seama de ce veverița sună acum așa de frumos? Poate coarda aceea care i s-a rupt era rea?

Veverița cu vioară în spate

de Roma Bedekar

A fost odată o veveriță care se numea Lala. Ea iubea muzica și visa să devină violonistă. Într-o zi a mers în pivniță să exerseze ca de obicei la vioară. Și-a scos vioara din dulapul în care o ținea și pe când se pregătea să înceapă, a observat ceva pe podea. S-a dus repede să se uite. S-a aplecat și... era o potcoavă ruginită. „N-am mai văzut chestia asta până acum! Mă întreb cum a ajuns aici,” a zis ea. A ridicat-o, a pus-o pe masă și s-a așezat în fața ei privind-o cu admirație, laudându-i forma și culorile și făcându-i tot felul de complimente. Apoi a cântat la vioară pentru potcoavă. Potcoava tăcea mai tot timpul, pentru că vorbea cu greutate dar zâmbea măgulită.

Veverița și potcoava au devenit prietene bune și veverița nu putea să exerseze dacă nu era potcoava de față. De fiecare dată când începea să cânte, ea ungea potcoava cu unt, apoi o întreba: „Cum se numește o veveriță care cară o vioară?” Iar potcoava îi răspundea, deși făcea un efort ieșit din comun: „Veverița cu vioară în spate.”

Într-o zi frumoasă de toamnă, veverița cu vioară în spate a ieșit cu potcoava la plimbare prin pădure. Ele mergeau sfărâmând frunzele sub tălpi, iar frunzele sunau ca niște coarde.

Deodată a apărut un prinț călare, cu o sabie-laser în mână. El a ridicat potcoava și a luat-o cu el deoarece era potcoava de la calul lui, o pierduse când trecuse pe acolo. Veverița a fost foarte supărată de pierderea potcoavei sale dragi. O vreme nici nu a mai putut să cânte și vioara stătea închisă în dulap. Dar într-o zi potcoava s-a întors, adusă de sabia-laser căreia îi spusese de prietenia ei cu veverița cu vioară în spate. Veverița s-a bucurat foarte mult și a uns cu unt nu numai potcoava ci și sabia-laser, care a plecat înapoi la stăpânul ei. Vă mulțumesc că ați citit povestea mea.

Ilustrația poveștilor a fost realizată de Răduľy Melinda

A PATRA TOAMNĂ

de Constantin POPESCU

În camera aceea a casei intram numai împreună. Era situată la etaj și trebuia pentru asta să urcăm scara de lemn în spirală. Mai întâi ea, apoi eu, pășeam pe treptele vechi care scârțâiau prelung din loc în loc. Sunetele acelea stridente nu răsuna ca un preludiv potrivit pentru ceea ce urma să facem împreună acolo. Fiind destul de supărătoare pentru liniștea casei, le lăsam în afara ușii. Intra întâi ea, privea ca întotdeauna mai întâi fereastra mare, care lăsa lumina asfințitului să ne pătrundă pe amândoi. Voia în felul acesta să fie sigură că totul e în ordine, dar în camera aceea nici nu putea fi vreodată dezordine. În mijlocul podelelor de lemn era așezat pianul negru și strălucitor, cu scăunelul rotund în fața clapelor, pentru că niciodată capacul pianului nu era coborât. Nici o altă mobilă, în afara unui sfeșnic așezat cuminte pe pian, în care ardea câteodată, seara, târziu, o lumânare. Locuitorii ai acelei camere a liniștii, noi doi ne potrivim stările deopotrivă cu lumina clipei de apus pe care o primeam pe fereastră. Eu, neavând un scaun, un fotoliu sau altceva pe care să stau, mă așezam într-unul din colțurile camerei, chiar pe podea. Mi se părea caldă și primitoare prin lemnul ei plin de timp. De fiecare dată mă așezam în alt colț, simțind cei doi pereți sprijinindu-mi spatele. Erau zugrăviți cu var alb și strălucitor și pe atunci lumina apusului îi putea colora în culori transparente și curate. La început am stat pe rând în fiecare colț al camerei, după o ordine pe care acum o simțeam străină. Mai târziu nu mai ascultam decât chemarea colțului care mă primea mereu ca și cum ar fi fost cel mai potrivit cu clipa când intram împreună acolo.

Ea se așeza la pian, privea registrul clapelor de sîdeľ încet, de la dreapta la stînga și apoi invers. Se adunau atunci laolaltă în sufletul ei cele câteva clape care urmau a fi atinse de degetele mâinilor ei. Cred că aveam mereu grijă să stau în așa fel încât soarele din fereastră să îi lumineze părul și mâinile. Așezând cu gingășie primul deget pe o clapă, apoi, după o pauză în care camera tremura de vibrația acelei prime note, pe următoarea, ființa ei delicată se schimba în calea de devenire a muzicii. Nu puteam atunci decât să rostesc versuri, de obicei cele pe care le primisem în dar de la ea și pe care le păstram în mine așa cum ea își păstra muzica. De câte ori nu obosisem astfel ore întregi, fie pe noaptea blînde de Chopin, fie pe torențele delicate aduse de Mozart, eu declamând, deși asta e o vorbă mare, cele mai potrivite strofe pe ceea ce ea cânta. Răsunau așa cum nu răsunaseră vreodată glasurile noastre împreună în camera aceea. Vocea ei, coborâtă de sus, din alte ceruri, pe clapele pianului, vocea mea, rostind versuri, urcând din piept către vocea ei.

Seara cobora pe măsură ce notele degetelor ei prindeau viață, vibrațiile pianului aduceau culori albastrii și mai apoi stele. Dacă era vară, așa cum trăisem deja de patru ori, atunci la fereastră venea porumbița albă. Își rotea capul și privea camera, ascultând foarte atentă cântul ei și versurile rostite de mine. Îi făceam un semn cu degetul arătător la buze, să nu strice clipa cu zborul sau în alt fel neașteptat. Pleoapele ei coborau și se ridicau pe clapele pianului. Îl răscolea cu fiorii ființei ei răscolite de muzică și pe clape cădeau câteodată, alături de degetele ei, lacrimi. Atunci vocea mea se schimba în chip ciudat, iar ea întorcea capul și mă privea. Poate că nu recitam versurile trebuincioase și tăceam. Se oprea și ea, dar crengile castanului de afară foșneau și reluam iar totul. Eram doi, într-o vară, apoi în altă toamnă și iernile urmau să devină patru. Atunci nu aprindeam focul decât în camera unde dormeam și pianul negru părea izolat în camera lui ca pe o insulă închisă de fereastră cea mare. Lumina zăpezii îi dăruia străluciri de porțelan negru și atunci doar sonatele lui Beethoven puteau aduce poeziile iernii pe buzele mele. Erau ca sărutările ei calde.

Părul ei lumina roșatic toamna țarzie și noi doi, deși putusem de atâtea ori opri vremea la apusul soarelui, primeam acum, în seara care urma să coboare, doar un apus încețoșat. Ea simțea și poate că inima ei se întrista de moarte, de aceea degetele ei alergau pe clape cum nu mai alergaseră vreodată. După ce nu reușisem să găsec versurile și glasul potrivite pentru cântul ei, mă întristaseam, iar muzica deveni atunci mai tumultuoasă. De afară, valurile de ceață albicioasă ar fi vrut să intre în cameră, dar vibrațiile pe care geamul le împrăștia sub degetele iubitei mele destrămau luminile acelea aproape demonice. Nu aveam putere, iar ființa ei lupta cu ele din răspuțeri. Niciodată nu mai trăisem așa ceva și știam că ea va învinge, că era necesar să ardă în muzica pianului toate durerile și lacrimile vieții ei. Era magnifică în seara aceea, iar eu nu știam decât că va învinge și ceața se va destrăma pentru totdeauna. Versurile pe care aș fi vrut să le recit alături de ea, așa cum făcusem de atâtea ori, pluteau acum ca păsări nenăscute prin aerul din jurul ei și știam că versurile acestea îi sunt de mare ajutor. Din pricina lor eu stăteam cu totul nemișcat, temător că le-aș fi putut speria și nu s-ar mai fi născut niciodată. Ascultam lupta muzicii din pieptul iubitei mele coborând pe clapele pianului, vegheate de poezia ei încă nerostită.

Târziu, după frânturi de timp pe care nu le mai puteam cântări, degetul ei atinse ultima notă și ecoul ei dăinuia mult timp pe aripile versurilor nerostite din cameră. Pe obraji îi sclipeau boabe de lacrimi și pieptul ei tresălta. Se uită la mine, împietrit în colțul din ziua aceea. Mă simțeam foarte mic, cât un punct. Dar ea se ridică și îmi înlănțui gâtul cu brațele.

- Dragul meu drag, am reușit...

Lacrimile ei îmi udau obrazul și șoapta îi era caldă ca un suflet. Ghemuiți în colțul aceluia punct, auzeam amândoi versurile. Crescuseră împreună din pana poezilor pe care albul camerei noastre îi primise în dar din trăirile noastre acolo. Ceața se îndepărtase și singuri martori ai clipei aceleia erau crengile castanului, porumbița albă și ultima rază de soare. De acum înainte, camera albă cu pian negru o purtam numai în noi, pentru totdeauna.

Anotimpurile toate stăteau acolo, sub lumina ferestrei celei mari, dar cel mai frumos anotimp era cel al clipei de acum.

Era a patra noastră toamnă, ca o roată întregă.

Peștele

de Teodora Moțet

Putea să te arunce în vâltoarea unui sentiment brusc fără ca să trădeze o participare la cele spuse; doar o înșurire egală de vorbe. Și tocmai de aceea sensul lor rămânea în suspensie și pielea se înfiora iar ochii se strângeau de milă. Impasibilitatea voia să arate că ea trecuse prin întâmplări mult mai triste. Nervii trăiseră fioruri tragice profunde și arterele rămăseseră acordate la acestea în frecvența deosebită a evenimentelor negative pe care le traversase.

Noi înviasem peștele: un crap frumos cu gura plină de mărgele de gheață. L-am scos din frigider și l-am aruncat în cadă. „Dacă mai stătea puțin nemurind poate s-ar fi adaptat la viața terestră”, a spus fratele meu. Dar a fost scos apoi și nu știam cum să-l omorâm, așa cum nu știi să faci ceea ce nu vrei și întregul lui corp era umilit-fiecare solz și orice neînsemnată părțică a lui a gândit atunciintens. Foarte mulți pești au trebuit să gândească murind ca în cele din urmă să apară pești cântători care să contrazică muțenia speciei. Era un fel de ultim salut al meu durerii pe care o simțeam în cuibul dintre coaste, era o jertfă pentru el. Și, bunica, obișnuită cu evenimente triste și-a întors capul, și-a închis ochii avansând iute satărul spre partea din mijloc a peștelui. Aripile au mai mișcat puțin într-o ultimă halucinație a apei.

Aș fi preferat să facă altcineva acest lucru, chiar eu, chiar dacă lăcrămam de necaz. Dar nu ea pentru a ne dezvălui ceea ce n-aș fi crezut: că juca teatru, iar noi eram cei ce ne lăsam vrăjiți. S-a apucat de gătit după aceea. La masa de seară, pe o farfurie alungită altfel colorat în amestec cu tomate și ierburi peștele cald mai păstra încă pe spate urme ondulate de valuri.

(„Peștele” face partide din volumul „Șansa”, Editura „Amurg sentimental”, București, 2010)

ETERNITATEA PIETREI

de Cora FODOR

Mânduind cu dezinvoltură, deopotrivă cărbunele, tușul sau pastelul, artistul Ion Petru Pop reușește să creeze un univers propriu, în care accentul e pus pe dualitatea lumină-umbră. Pornind de la un citat drag lui: „unde lumina e puternică, umbra e profundă” artistul își construiește întregul eșafodaj a cărui piatră de temelie o constituie credința în eternitatea creației. În plan material am putea fi tentați de eternitatea pietrei. Doar că timpul ajunge să erodeze și piatra, iar eternitatea oricărui lucru material, aparent durabil la nesfârșit, e până la urmă relativă- **Tim-pul demolează totuși...**

Procedeele îmbibate cu suculente resurse proprii, corect stăpânite și inventiv utilizate, chiar dacă nu foarte variate (evitând încă de la început tehnicile gravurii), constituie arsenalul graficilor sale. De cele mai multe ori, aceste tehnici sunt combinate prin sisteme proprii, revenind asupra unor tonuri pentru a le intensifica sau îmblânzi. Tușul negru are calitatea de ton care conferă profunzime și odată uscat poate crea o suprafață compactă, iar linia pură sau devenită pată e subordonată efectului pictural. Nu

tehnica sterilă e scopul, ci găsirea unei note personale sau crearea atmosferei. Precizia e îmbinată cu acuratețea caligrafiei, iar eleganța sobră a liniei dă senzația unor decupaje. Uneori albul hârtiei răzbate de sub îmbinarea unor irizări cu griuri de ceață. Albul de tempera, mai catifelat, e folosit pentru a pondera într-o lumină delectabilă, larma creată de liniile tăioase sau unghiurile precipitate. Arar inserează în imagine tempera colorată. Totul este supus minuției detaliului atent și îndelung studiat.

Tot din frumusețea efectului face parte și folosirea tehnicilor aleatorii, ca frottage-ul cu efect de texturare a suprafeței, sau decalcomania- modalitate al cărui inedit rezidă în rezultatul necontrolat al suprafețelor de tuș peste care s-a suprapus o altă coală. Artistul intervine mai apoi pentru întărirea efectelor și accentelor, amplificând mesajul transmis.

Mesajele către privitor sunt transmise prin intermediul unor elemente- subiecte care revin frecvent, abordate de fiecare dată într-o nouă formă. Prezența pietrei traversează lucrările sale, aproape obsesiv. Ca meditație asupra trecerii timpului, ea e imaginată și redată în diferite ipostaze, de multe ori în ruine, în coloanele zvelte sau resturi ale acestora, în imaginea catedralelor gotice sau în conturarea volumelor anticelor statui grecești. (Acestea din urmă fie ca ideal de frumusețe, fie posibile muze patronale.) Astfel, invo-

carei istoriei se face nu ca perioadă evenimentială ci ca spațiu de trăire a unor timpuri. Așa cum în evul mediu, catedrala e construită pentru a pune în valoare lumina care irumpe printr-o structură făcută dintr-o succesiune de perforări, fante și ferestre, la fel și la Ion Petru Pop, lumina izbucnește, iar pereții țâșnesc spre înalt. La fel și copacii săi construiesc catedrale ale pădurilor.

O altă temă recurentă e jocul de umbră și lumină cu corespondent în binomul alb (hârtie)- negru (tuș), specific graficii. Umbrele devin mai superficiale sau mai intese în funcție de lumina proiectată pe obiectele portante. Măiestria rezidă tocmai în crearea zonelor de trecere de la lumina crudă la umbra profundă, zone de maxim rafinament prin sugerea unei atmosfere de început de lume când lumina se desprindea de întuneric. Trimiterile se fac atât la lumina fizică cât și la cea cu rol de înălțare spirituală. Lumina, chiar dacă este intensă ea nu arde, nu pârjolește- **Flăcări de lumină**. Contururile ne apar uneori difuze și estompate, altele uimind prin precizia ductului liniar.

Des uzitat în istoria artei, motivul creației ca fereastră deschisă spre privitor sau al ferestrei ca obiect în acest cadru închipuit de artist, apare și la Ion Petru Pop, dar văzut într-o manieră personală. Ferestrele, chiar dacă suspendate sau închise, nu obstrucționează, ele sunt suprafețe transparente, de trecere într-o lume a oniricului, a imaterialității.

Artistul Ion Petru Pop alcătuieste adevărate spații scenografice, în care nu narează explicit o poveste, ci oferă repere prin „creionarea” elementelor-cheie. Restul revine privitorului. Recurgând la tipul de construcție compozițională cu ecouri renascentiste, iluzia adâncimii este dată de modul în care stăpânește și utilizează perspectiva, ochiul fiind antrenat către planuri aparent îndepărtate. Altele folosește registre secvențiale, suprapuse sau paralele, în care se desfășoară motivul compozițional. Ceea ce domină este verticala ca semn al înălțării, al tendinței de eliberare și ascensiune. **Desprindere de soclu**- de cele mai multe ori pedestalu nu justifică valoarea...

Lucrările sale, când atmosferice și fluide până la imponderabilitatea visului- **Adieri de lumină**, când străbătute de o sugestivă poetică a simbolurilor, fac apel la o lume interioară. Există la Ion Petru Pop o tendință spre o muzicalitate meditativă îmbinând realul cu irealul, sondând și inducând puternice stări sufletești.

SECVENȚE ARTISTICE

Elegantul Muzeu de Artă din Cluj-Napoca găzduiește pe durata lunii noiembrie expoziția a trei artiști reprezentativi pentru fenomenul artistic contemporan: Adrian Chira, Mircea Roman și Ioan Șulea, aflați în plină maturitate artistică și așezare a artei în stil. Expoziția se individualizează prin faptul că urmărește trei trasee total diferite, secvențe exemplificative pentru consistența demersului fiecăruia dintre ei. Din această diversitate rezultă o orchestrație densă, plină de culoare, formă și mesaj care materializează puncte de vedere puternic personale. Balansul se face între mimesis și abstract, punându-se în discuție cele două extreme: cea a identificabilului prin figurativ și a spulberării concretului.

Majoritatea pânzelor cu care artistul Adrian Chira este prezent, aparțin ultimei perioade de creație. Cu virtuozitatea gestului pictural îndelung exersat, practică o manieră care nu mai lasă loc ezitărilor sau incertitudinilor. Abstractizarea cu punctări lirice, nu își refuză minime referințe obiectuale ca niște obligatorii ancoră de acostare la realitate. Ici-colo pentru a mai îndulci avalanșa gestualismului, mai plasează în spațiul compoziției câte un obiect vag identificabil, cu încărcături semantice particulare: mașina de scris și visul ei, inserții de scriitură rupte din șirul gândurilor, conturul unui portret feminin- umbră a trecutului, inima îmbibată-n roșu, pulsând și căpătând volum și datorită negrului de fond, sau inima albastră- cu rol de totem al sufletului. Pânzele captează pictural gestul larg în acțiunea sa spontană.

Formele cromatice se estompează sau se argumentează, căzând sau ridicându-se; acordurile calde și reci, configurații lejere sau puternic contrastante, alcătuiesc contrapunerii de efect și imprimă ritmicitate. La Adrian Chira procesul pictural în sine, e însăși tema gândirii și a acțiunii plastice, devenind cod existențial al acestor pânze pline de vitalitate.

Lucrările sculptorului Mircea Roman, propun o viziune personală asupra lumii în derivă, în centrul căreia se află omul copleșit de tragismul trăirilor sale, în încercarea de a se regăsi. Poate fi și o reflexie a sinelui și a propriilor căutări. Dimensiunile considerabile, suspendarea onora dintre ele, încremenirea și hieratismul ipostaziilor, amplifică intensitatea tensiunii, a apăsării și a mesajului.

Lemnul de diferite esențe, chiar și putregaiul, este materialul căruia îi dedică atașamentul și îi potențează posibilitățile de exprimare latente, eliberând mesajul încifrat în matricea ancestrală. De cele mai multe ori însă, nu urmează doar materia care poate să-i sugereze ea însăși forma, ci intervine cu inserții de culoare sau de alt material. Dacă uneori preferă fibra nudă, dezgolită, care dă ritmicitate și diminuează masivitatea, altele, tocmai pentru a obține un volum plin, net și neted, lemnul e înfășat cu pânza peste care așază culoarea compactă, nemodulată. La nivel cromatic, negrul, albul și roșul, cu toată încărcătura simbolică, accentuează paloarea lemnului natural și expresivitatea formei.

În demersul său, gândește reformulări plastice ale conceptelor inițiale, rezultând rezolvări noi ale unor teme recurente. Așa se întâmplă cu personajele încremenite, suspendate în Situația limită a desprinderii de zidul ținutului, care acum, sunt susținute paradoxal de faldurile sinuoase ale unei draperii din lemn colorat. Iar picioarele personajului sfărțecat sunt dintr-o bucată frustă de putregai, cu apel la seria Oamenilor de putregai.

Chiar dacă este aparținătorul, printre multe altele, a unui prestigios premiu internațional, la Trienala de la Osaka, sculptorul Mircea Roman rămâne purtătorul unei modestii caracteristice Omului fragil.

Cu pictorul Ioan Șulea ajungem în zona artiștilor-mărturisitori de credință a căror dorință derivă din nevoia de a sonda și a dezvălui straturi mai profunde ale propriei ființe. Substanța de inspirație și revelație e seva creștină. Iar punctul de plecare îl constituie facerea de icoane cu tot ce înseamnă: povestire, mesaj, reculegere..., ulterior reținând doar spiritualitatea. În paralel, traversează și un gestual, exersat tot pe marginea unor subiecte creștine, toate acestea constituinte etape preliminare, fără de care nu putea ajunge la sinteza pe care o practică în prezent. Originea fuziunii celor două direcții este apariția în creația sa, a potirului, închipuit ca transpunere a chipului lui Iisus pe Sf. Mahramă. Investit cu însușirile sacralului, devine astfel Sfântul Potir- spațiu de săvârșire a Tainei Sf. Euharistii- fundament al creștinismului. Pornind de la această revelație, derivă celelalte familii de motive picturale, în fapt, momente esențiale ale sacrificiului Omului: Ultima Cină, Patimile, Învierea.

O altă temă care face subiectul unei ample suite de pânze, este Sf. Mahramă surprinzând momentul întipăririi chipului lui Iisus, ca primă icoană nefăcută de mâna omului. Din nou Sf. Potir își ocupă locul pe axul central al compoziției, iar jocul revine modelării pânzei Sfintei Mahrame. Fie puternic vibrată, fie doar ușor caligrafiată sau din contră, redată aproape hiperealist, provocând tactilul prin volumele precis conturate; fie în transparențe sau delicate întrepătrunderi cromatice, înălțată prin aur pe aur sau confundată-n negru pe negru, ea însăși poate deveni subiect în sine. Iar de cele mai multe ori, crucea cu brațele egale domină rama.

Treptat, pânzele pictorului Ioan Șulea devin depozitarele unor taine ascunse, operând subtile intervenții în sfera picturalității și a epurării materialității, reușind să creeze și să inducă o atmosferă de reculegere, o atmosferă a stării de grație sacramentale care i s-a relevat.

(Cora FODOR)

Ioan Găbudean

Psalm

Dorit de iarbă și de vânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Așa-mi duc viața-ntr-un profan și sfânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

O singură viață am. De toate mă încânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Cu viața și cu moartea făcut-am legământ:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Cândă cade-o stea pe-al meu mormânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Foto: Dobrin Gherman

Maria Călin

Anotimp peste timp

Există un anotimp căutare
Cu ceasuri grele de aduceri aminte
Un timp apăsător care doare
Când nimic nu mai este la fel ca-nainte

Există un anotimp înnoptare
Cu lumina cernită ce-n candeli păleşte
Timpul în care tu devii o stea căzătoare
vremelnicul ceas când în loc se oprește

Există un loc ce le-adună pe toate
Un singur anotimp numit eternitate.

...

Ana Munteanu Drăghici

Revedere Sighişoara

Printre unduiri de dealuri
Regăsesc creneluri dragi
Inverzesc cununi de fagi
Peste-a zării -albastre maluri...

Iar cetatea o poveste
Feeric respiră-n timpuri
Și cu farmec anotimpuri
Sighişoara re-trăiește...

Orologiul ne vestește
Curgerea veacului în
În a cupelor destin
Precum litera-n poveste...

Casele multicolore
Par muiate-n anotimp
Precum clipele în timp
Și secundele în ore.

Par păpușile o strajă
În solemnitatea lor
Și nu-s jocuri de décor
Figurinele de pază.

Se perindă priviri multe
Pe sub bolțile arcade-
Clipe scurse în cascade
Medievalul timp s-asculte...

Lacrimi se-ntâlnesc cu piatra
Tresărirea mea de dor
Întâlnire-ntr-un fior
Revederea mea cu vatra...

Victor Munteanu

Oftat în noiembrie

Am ieșit din gândul ascuns
și m-am oprit pe o bancă.
Vremea era așa de închisă, încât
n-a simțit când am fugit din inima ei.

Când s-a trezit, m-a strigat până la
ultima literă,
dar eu luasem un tren la-ntâmplare
și tocmai mă iscălisem pe copertele
noptii
cu lumina unei stele abia licărind...

Rănirea auzului

Mi-am sprijinit viața de-o amintire
și m-am prăbușit în mijlocul casei.

Cunoscuții fugiseră - bântuia o tăcere,
pe cuvântul meu de onoare!

Atâta că zilele acestea era să mor,
dar nu interesa pe nimeni
și ce rost mai avea...

Final

Pe strada scurtă cât o tăietură de sabie
a ieșit din memoria mea un copil
și se uită în mine.

Nu mai am glasul cu care să-i îngrop
amintirea,
la tarabă scade prețul unui oftat.

Zadarnic m-apasă clădirile
cu denumirile lor -
colbul nu-mi mai citește obraji.
Lumina se stinge pe lucruri -
e toamnă!

La buza prăpastiei
o umbră se înțelege cu vântul...

Vânturi cosmice

Te vor împinge din istoria acestui ținut
în apa turbure ca o privire învinsă,
fiindcă niciodată nu vei găsi
denumirea exactă a liniștii.

În memoria ta va absentă înverșunat
cineva
până luna cu ochiul deschis
îți va arde prezența amară.

Și-o rază îți va coace urmele pe nisipul
încins
și fața ta va fi o singurătate fără părinți.

Bine, bine! - vei spune -
și nu va fi bine deloc.

Plimbare de seară

S-a făcut târziu în cuvinte
și în aripa ce-ți apasă umbra în drum.
În măreția umilită de margini
asfințitul prelungește tăcerea până la
picioarele tale.

Adânc și târziu s-a făcut în cuvânt
și în numele în care te-ai strâns.
Că tare deasupra-i afară
și dedesubt în mormânt...

Zăvorârea sinelui

Doamne,
mai dă-mi un simț,
nu știi ce arde:
cămașa cuvintelor ruptă din suflet
sau eu,
la ușa surdului,
întrebând de mine?

Ioan Andreica

De toamne

Au amuțit și păsările
De aromele din crâng

În acest an
Nimeni nu vrea să moară
Nici călătorul
Nici bătrânul nici bolnavul
Nici copacul unde
Mă așezam vara
La umbră
Nedorind nici eu
Să mor
De prea mult soare
Frunzele-și mai adună seva
Spre a nu muri pe ram
Eu alerg prin toată pădurea
Fredonând melancolie
A venit toamna
Imensita
Animale mă întâmpină în așteptare
Tăietori de lemne caută
Bureți de buturugă
Revoltat pe dumnezei
Ridic immuri
Nu mai veni
Nu mai veni
Păcatul s-a risipit în vene
Pietrele tac
Si înțeleg
E destin

Tu nu vei ști
De aici
De acum
De vânt
Că te-am purtat prin codrii
În gând
Tu nu vei ști
Că îți vorbeam prin zei
Răpus
De aici
De acum
De toamne
De apus

Răzvan Cirezaru

Înger cu aripile frânte

gândeam gândurile nerostite
și rosteam cuvinte de eter,
înghițeam lungi lame de oțel,
dezgolind goliciuni deja dezgolate,
și atunci o umbră s-a desprins din nor
și s-a năpustit asupra unei alte umbre,
și tu ai zis, răsând spre mine: uite!
uite! crimele sălășluiesc și-n cer!
iar eu am zis: nu. e doar un

înger cu aripile frânte.

și atunci s-a desprins din ram
și s-a prăbușit cu malurile rupte,
cu oasele ei subțiri zdrobite,
cu trupul firav scădat în sânge,
și tu ai zis, răsând spre mine: uite!
uite, Vântul cum ucide frunzele!
iar eu am zis: nu. e doar un

înger cu aripile frânte.

gândeam gândurile nerostite...
rosteam cuvinte de eter...
înghițeam lungi lame de oțel,
dezgolind goliciuni deja dezgolate,
și atunci am scrutat apele negre în care pier
încate sufletele pervertite,
și tu ai zis, răsând spre mine: uite!
uite, chipul tău în care iadul a săpat șanțuri
mărunte.
iar eu am zis: nu. nu e decât un

înger cu aripile frânte.

Foto: Dobrin Gherman

CENACLU • CENACLU • CENACLU • CENACLU

Mariana ARMENCIU

Mariana Armenciu face parte din Cenaclul Literar "N.D. Cocea - Anotimpuri" din Sighişoara. Scrierile sale dezvăluie o trăire lăuntrică marcată de intense căutări "printre stuful și păpurișul vieții". În competiție cu timpul "Amurgul e grăbit să-mbrățișeze întunericul", "nuferii înfloriți în suflet" - simbol al iubirii, sunt uciși de târziu ce le-a desenat "conturul pe stânca apusului". Izbutite interferențe între concretul existențial și abstractul ideatic: "În suflet au rămas nebunele vise".

În viziunea poetei, sentimentele ce se nasc între oameni, n-ar trebui să-i pună pe semeni în umbră, astfel că femeia creatoare n-ar putea trăi în umbra bărbatului iubit. Poemele Mariane Armenciu se constituie în profunzime prin expresii-metaforice, iar iubirea predominantă în orizontul poetic a sincerei și delicatei lire feminine.

Ana Munteanu Drăghici

În umbra ta

- dedicație pentru el -

În umbra ta eu nu puteam trăi
Sortit-am fost să fiu pribeagă
Să pot îmbrățișa copacii înfloriți
Buchete mari de flori să port în brațe
Să port pe frunte cerul înstelat
Pe umeri munții-ntunecați,
Iar la picioare marile albastre.
Lângă tine-aș fi trăit închisă ca-ntr-o carte
Să o găsești la locul ei
Să o deschizi atunci când vrei.
Dar poate că sunt o altă Magdalena
Tu poți să dai cu pietre-n mine?
Eu seama nimănui nu dau
Decât din ceruri celui Sfânt și Mare!
Acum, când amintirile s-au zidit la răscruce
Și se înalță tot mai sus în cruce
Când timpul se va scutura de floare,
Când noaptea-mbrățișează asfințitul,
Iar clipa obosită va trece-n infinit
Sunt sinceră cu tine: să știi că te-am iubit...

Iubire târzie

- dedicație pentru el -

Te-ai prăbușit din soare în mare
Ai urcat prin fluvii și izvoare până în sufletul
meu
Înflorindu-mi nuferii
ce au rămas de foarte, de foarte demult
înmuguriți printre stuful și păpurișul vieții.

Secunda-mi spulberă fericirea
Îmi întunecă bucuria așteptării
Degeaba-mi arde-n suflet înflorirea
Amurgul e grăbit să-mbrățișeze întunericul
Chemările-mi sapă-n suflet durerile
Aripile mi-s frânte
Iar de picioare am legate stâncile
Târziu a ucis nuferii desenându-le
conturul pe stânca apusului
În suflet au rămas nebunele vise
ce plâng și se tânguie de frica
Sfârșitului...

Parteneri • Publicitate • Parteneri • Publicitate • Parteneri

www.reea.net

www.gascop.ro

www.cnslrfratia-ms.ro

Autograful ca stare de spirit

de Ioan GĂBUDEAN

Cunoscutul scriitor Ion Machidon afirmă pe coperta a IV-a a volumului Domniei sale „Cartea cu autograf...” (Editura Amurg sentimental, București, 2010) următoarele: „Autograful este o stare de spirit adresat de un confrate unui alt confrate de înobilare a sentimentelor de prețuire și afecțiune reciprocă”.

Așadar avem în fața noastră o carte în care autori diferiți ca valoare, vârstă, profesie își exprimă în mod direct și sincer, cu diplomație și gentilețe, gânduri despre omul și scriitorul (poet, prozator, dramaturg, eseist, cronicar), despre directorul revistei „Amurg sentimental”, bine conturată în peisajul revuistic românesc, despre formatorul de opinie ca și conducător al Orizontului cultural „Amurg sentimental” și, nu în ultimul rând, despre prietenul de toate zilele, Ion Machidon.

În cele 118 pagini întâlnim numele a 278 de creatori, din care 23 mi-au acordat și mie, de-a lungul timpului, autografe ca prieteni sau împătimiti într-ale literaturii (ai poeziei, mai ales): Cristeian Petre Arges, Cornelia Atanasiu, Valeriu Bârgău, Nicolae Benea, Al. Cazacu, George Corbu, Iulian Dămăcuș, Emilia Dumitrescu, Adina Enăchescu, Florică Dan, Zeno Ghițulescu, Ion Horea, Clelia Ifrim, Gim Laurian, Ioan Marinescu, Vasile Moldovan, Teodora Moțet, Bogdan I. Pascu, Mihai Prepelită, Aurelia Rânjea, Victor Sterom, Vasile Vorobeț, Dumitru Ene-Zărnești ...

În această carte în felul ei inedită (despre autograf a mai scris, din câte știm, Viorel Savin „Despre starea autografului, cărți olografe, Bacău, 2001”) întâlnim semnăturile unor personalități ale culturii românești: Valeria Bârgău, George Corbu, Viorel Căcoveanu, Radu Cârneli, Marcel Crihană, Zeno Ghițulescu, Valeriu Gorunescu, I. Hangiu, Ion Horea, Leonida Lari, Fl. Palaghia, Adrian Păunescu, Mihai Prepelită, Nicolae Rotaru, Fl. Smarandache, Victor Sterom, Al. Florin Țene, Radu G. Țeposu, Grigore Vieru și lista ar putea continua.

Această carte cu autografe dezvăluie disponibilitățile autorilor de socializare și prezintă profilul unui autor dotat cu harul creației, facem cunoștința cu scriitori și cărți, cu gânduri și sentimente, conștienți că avem de-a face cu un adevărat om între oameni, creator între creatori, prieten între prieteni.

Cuvinte precum respect, admirație, dragoste, stimă, recunoștință, prețuire, prietenie nu sunt, în cazul de față, niște cuvinte doar de complezență adresate scriitorului Ion Machidon, ele chiar reprezintă aprecierea unanimă de care se bucură autorul despre care facem vorbire, iar faptul că Ion Machidon are atâția prieteni care-i oferă cărțile cu autograf reprezintă un act de noblețe spirituală și de recunoștință față de activitatea literară a Domniei sale care a știut să aleagă drumul spinos al literaturii de calitate și acela al prieteniei care înalță ființa umană ...

Cei care se adresează autorului o fac în fel și chip și de aici desprindem alte și alte fațete ale celui care prin revistă și editură, prin cenaclu și-a atras o mulțime de admiratori: scriitor, poet sau prozator, maestru, director al revistei „Amurg sentimental”, creator de frumos, director de revistă și de conștiințe, creatorul fenomenului literar „Amurg sentimental”, adevărat semănător de talente, un om cu suflet mare, om de cultură, excepționalul animator cultural, scriitor total și editor, îndrumător cultural, scriitor total și fondator de mișcare literară, poet sensibil și talentat etc.

În această carte îl veți găsi și pe cel care semnează rândurile de față la paginile 37-38-39 cu autografe pe cinci cărți, cu bucuria de a fi cunoscut un creator plin de har și de intenții bune care se materializează an de an în cărți frumoase.

Citind cuvintele frumoase și emoționante ale scriitorilor despre Ion Machidon ne bucurăm să descoperim și cu acest prilej profilul moral de excepție al acestui autor care are un adevărat cult al prieteniei.

Spre final, iată dedicația marelui poet al limbii române – Grigore Vieru – pe cartea „Constelația lirei, poezie, Editura Cartea Românească, București, 1989, 380 pagini: *Fratelui Ion Machidon, pentru că vorbim aceeași limbă, cântăm aceeași doină și plângem aceeași lacrimă. Grigore Vieru, 13.11.1994.*”

Îi dorim și pe mai departe să îndrume pașii iubitorilor într-ale scrisului spre marea literatură și creații proprii pline de har și originalitate!

E.M. Cioran

Între identitate și ruptură

(Continuare din pagina 1)

Țară fără destin, România nu e mai puțin un produs ideologic al unor conștiințe ce își caută propria legitimare ontologică prin asumarea legăturii indisolubile cu țara lor („Iar iubirea aceasta devenea o pedeapsă pe care o reclamam împotriva mea și un don-chihotism feroce. Discutam la nesfârșit despre soarta unei țări fără de soartă: am devenit, în sensul propriu al cuvântului, un profet în pustiu”). Identitatea filosofului e legată până la exasperare de cea a spațiului matricial care îi legitimează fervorile și disperările. Referindu-se, în Mon pays, la Schimbarea la față a României, Cioran își radiografiază cu luciditate obsesiile și trăirile excesive pe care destinul propriei țări i le-a provocat. „Setea de inexorabil” din care au pornit pasiunile pătimașe ale filosofului, torturile și vegherile sale, care seamănă tot mai mult, cum se precizează „cu ale altcuiva”, din unghiul distanțării temporale și afective, îl transpun pe Cioran într-un spațiu al raționalității care discerne, în oglinzile trecutului, chipul tulburat al adolescentului însetat de absolut și dezgustat de certitudinii.

Aporiile identitare care dau relief scrierilor lui Cioran au un conținut fluctuant, fiind născute din unduirile paradoxului și din alcătuirile baroce ale oximoronului. Iubirea presupune și revolta sau ura, după cum atașamentul are drept corolar necesar repulsia ori implicarea pasională resentimentară. De la ura compensatorie față de destinul minor al țării din care s-a născut, Cioran trece la ura față de sine, ce transpare cu deliberare în mai toate aforismele sale. Identitatea sa spartă, ilegitimă, se legitimează tocmai prin această dualitate fortuită pasiune/detașare, ce conferă originalitate întregii opere a lui Cioran, după cum revelațiile urii și ale exasperării de a fi reprezintă liantul unei filosofii resentimentare și, în același timp, de o luciditate necruțătoare. Nevoia de legitimare a unei identități se configurează, astfel, la autorul Schimbării la față a României, tocmai din conștiința unei rupturi, a unei frustrări identitare ferme; identitate și ruptură sunt termenii unei ecuații ontologice și gnoseologice indisolubil legate de paradoxurile unei gândiri ce se naște din negație mai degrabă decât din afirmație, din entuziasm nihilist mai curând decât dintr-un optimism metafizic nemotivat.

Mihail Nemeș - la 66 de ani de la naștere

(12 noiembrie 1944 – 3 februarie 2005)

Prin intermediul acestui articol doresc să aduc un omagiu meritelor și calităților lui Mihail Nemeș. Poate că pentru mulți dintre dumneavoastră acest nume nu vă spune mai nimic. Nici nu este de mirare deoarece acesta a fost ținut mult timp în umbră, deși au existat oameni de cultură care au fost conștienți de valoarea acestui talmaci încă din 1983 (înaintea debutului său editorial). Opinia domnului Alexandru Al. Șahighian, precum și apariția cărților antume (Georg Heym, Poezii, cuvânt înainte de Thomas Kleininger, Editura Univers, București, 1986; Georg Trakl, Poezii, prefață și tabel cronologic de Mihai Mangiulea, Editura Minerva, București, 1988; Georg Trakl, Poeme - Dichtungen, ediție bilingvă, Editura Paideia, București, 1991; Rainer Maria Rilke, Rugăciunile, Colecția „Psalm”, Editura Anastasia, București, 1998; Rainer Maria Rilke, Ceaslovul, Colecția „Psalm”, Editura Anastasia, București, 2000; Gérard de Nerval, Himerele, Colecția „Literaturi”, Editura Paideia, București, 2000; Georg Trakl, Opera poetică, vol. I Antume, vol. II Postume, Colecția „Poesis”, Editura Cartier, Chișinău, 2001; Guillaume Apollinaire, Alcooluri. Bestiarul. Vitam impendere amorii, cu o prezentare de Ioan Es. Pop, Editura Paideia, București, 2002 și Arthur Rimbaud, Opere, prefață de Livius Ciocârlie, Colecția „Biblioteca Polirom. Clasici universali”, Editura Polirom, Iași, 2003) atestă însemnătatea traducătorului.

Într-una din zilele trecute, răsfoind manuscrisele lui tata, am descoperit în interiorul manuscrisului tradus din lirica lui Rainer Maria Rilke (Poezii I, Biblioteca pentru toți x 1983, Editura Minerva, București) referatul domnului Alexandru Al. Șahighian (scriitor și publicist român), referat în care dânsul își expune punctul de vedere cu referire la calitatea manuscrisului și a talmaciului.

„Una din principalele calități ale lui Mihail Nemeș [tata prefera Mihail Nemeș] mi se pare a fi acuratețea, fidelitatea față de original, fără însă ca aceasta să știrbească din farmecul poeziilor, căci traducătorul, în mod cert, este înzestrat cu calități de poet. Din exemplele la care voi recurge în continuare reiese că Mihail Nemeș, depășind neîndoiește nic niște versuri mai vechi, intră într-o competiție întrutotul onorabilă pentru el și îmbucurătoare pentru cultura noastră cu talmăcitori și poeți de

primă mână, care au oferit versiuni mai recente (Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, N. Argintescu-Amza, Șt. Aug. Doinaș ș.a.). Iată un exemplu mai puțin reușit din «Stundenbuch» care dovedește, totuși, măsura în care Mihail Nemeș îi depășește pe G. Fonea ori S. Sanin. Poezia se numește» *Da neigt sich die Stunde*. La Fonea strofa întâi sună astfel:

«Iată cum cade, m'atinge această oră
Cu viul său sunet de clopot metalic.
Nervii mei tremură și simt că aș putea
Să prind între degete clipa sonoră.»

Iar la M. Nemeș:

«Se-nclină-acum ora; bătăile-i clare
metalice-mi sunt, atingându-mă, și:
Simțirile-mi tremură. Simt: sunt în stare –
și prind plastica zi.»

Sarcina lui Mihail Nemeș este deosebit de dificilă și riscantă, fără a mai pune la socoteală greutatea inerente traducerii lui Rilke în limba română. Problema care se pune în fața lui M. N. este, ca, având firește, cunoștință de talmăcirile precedente ale unor poeți de prestigiu, el să evite unele soluții deja folosite, a căror cunoaștere stăruie tiranic în memorie, să se elibereze de ele, replăsmuind totul de la început; să aibă, pe de o parte, curajul, de a folosi o versiune foarte asemănătoare, atunci când este cazul.

[...] volumul de față, cu unele scăderi, reprezintă o întreprindere uriașă, remarcabilă prin suflu și omogenitate, care ar putea constitui, ea singură, importanta operă de-o viață a multor traducători ba chiar și a unor poeți. Recomand cu toată căldura editurii [Minerva] spre publicare volumul de poezii al lui Rilke în talmăcirea lui Mihail Nemeș.”

Cu toate acestea, Mihail Nemeș s-a înfruptat din roadele muncii sale abia în 1986 când a apărut traducerea din Georg Heym, anume Poezii. Nu a avut șansa de a-și vedea publicate opere de o mare anvergură precum: Faust de Johann Wolfgang Goethe, Opera poetică tradusă din Rainer Maria Rilke și multe altele. Abia după intrarea în neființă, editorii au început să-l aprecieze la justa valoare și i-au publicat o mare parte din traduceri, iar multe altele sunt în curs de apariție. Pentru a înțelege mai bine ceea ce am încercat să expun în acest articol, recomand cu căldură tuturor cititorilor oricare dintre traduceri ale lui Mihail Nemeș. (Cidli NEMEȘ)

Mărturie despre Adrian Păunescu

(continuare din pagina 1)

Poetul și-a evidențiat credința sa în Dumnezeu și în Biserica Lui prin acțiunile pe care le-a întreprins, în anii ce au urmat, pentru atragerea de fonduri cu care să putem înălța zidurile Catedralei. S-a zbatut, a făcut interpelări în Parlamentul României, intervenții la emisiuni televizate, a dat sute de telefoane, a deschis uși multe, a adresat rugăminti și nu a încetat această luptă până când nu a văzut Catedrala ridicată, dotată corespondent și pe credincioși rugându-se în ea. În paralel, fiind prezent cu Cenaclul de peste 20 de ori în acești ani la Catedrală, a transmis prin cântec și poezie mesaje menite să ne sensibilizeze pentru a continua la rândul nostru eforturile, făcând prin aceasta loc bisericii în inimile oamenilor. El ne-a învățat că merită, că trebuie, că este de mare importanță să ne construim lăcașul, a pledat pentru realizarea acestuia pormind de la semnificația și rolul lui în viața omului, a comunității și a neamului.

Animați împreună cu Adrian Păunescu de idealul construirii bisericii, putem da mărturie despre el și din această perspectivă și să facem astfel cunoscută o latură mai puțin știută a personalității sale: aceea de iubitor de Biserică și de Dumnezeu. Așa cum Poetul „a ars” pentru cultură, artă, neam, patrie, dreptate, adevăr,

progres, libertate și s-a atașat cu toată ființa sa de aceste valori, tot așa, din momentul în care s-a angajat să ne ajute „până la capăt” – cum ne-a promis el însuși de atâtea ori – s-a dăruit acestei cauze cu toată inima și fără rezerve.

Am citit în aceste zile câteva versuri închinete lui Adrian Păunescu de către prietenul său, prof. univ. dr. Ioan Nicolaescu, care arată în mod magistral dragostea Poetului față de orașul nostru concretizat prin fapte și sunt bucuroși să le citez: „Deși născut în Bucovina / Și prin adopție oltean, / Ce-ai reușit în Târgu-Mureș / Îți dă statut și de-ardelean”.

Întrucât era străin de comunitatea noastră și de orașul nostru, pe de o parte, iar pe de altă parte, întrucât știa foarte bine că oamenii înțeleg mai greu motivul pentru care cineva se poate angaja în mod dezinteresat într-o asemenea lucrare, Poetul ne-a mărturisit că el crede că pentru ceea ce face îi va ierta Dumnezeu păcatele. Avea deci conștiința stării sale de păcătoșenie, manifestând capacitatea-i de căință, ceea ce înseamnă că el a înțeles implicarea sa în această lucrare ca un act de căință. Or, Mântuitorul Însuși a precizat că „nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi... că n-am venit să-i chem pe cei drepti, ci pe păcătoși la pocăință” (Matei 9, 12 – 13).

Poetul ne-a îmbrățișat sufletește mulți ani, într-un mod autentic părintesc, așa încât dispariția lui din mijlocul comunității noastre ne lasă în inimi un gol imens și trăim cu adevărat starea de orfani. De acum vom trăi dorul de Păunescu și câte zile vom avea, noi cei care ne rugăm în biserică pe care el a ctitorit-o, vom pleca genunchii noștri pentru odihna sufletului său.

Suntem deosebit de onorați că Poetul ne-a oferit privilegiul de a ne fi atât de aproape și că în acest fel a devenit cel mai important Cîtor al Catedralei. Pentru asemenea oameni, Biserica se roagă necontenit, formulând astfel invocarea pomnirii lor de către Dumnezeu: „sfîștește-i, Doamne, pe cei ce iubesc podoaba casei Tale; Tu pe aceștia preamărește-i cu dumnezeiască puterea Ta!”

**Fă-I, Doamne, părtaş luminii
Tale celei neapuse!**

Despre viață și lume

de Zeno GHIȚULESCU

Hiperspecializarea în diverse domenii este necesară și benefică pentru societate însă păguboasă pentru cultura integratoare a spiritului.

...

Mijloacele moderne de comunicare ajută prostia să se dezvolte la o scară incalculabilă.

...

Ravagiile produse de prostie nu se pot asemăna decât cu catastrofele naturale.

...

Infatuarea, pâlăvrageala și încăpățănarea sunt partenerii inseparabili ai prostiei ce nu se îndoiește că este deținătoarea adevărului absolut.

...

Nostalgicii comunismului sunt cei preocupați doar de existența materială, creațiile spiritului părăndu-li-se un ingredient supărător.

...

Despotul apreciază opțiunea personală ca pe o crimă de lezmaiestate.

...

Apar multe scrieri care nici prin idei, nici prin formă nu aduc nimic nou. Ele sunt născute moarte.

DIN MITOLOGIA ROMILOR

Cele două concepte, ce guvernează mitologia romilor: BUN = LACSO - a dat naștere mării zeități DUMNEZEU; ... și RĂU = JUNGALLO - spiritului malefic DIAVOLUL = O BENG! Legendară mitologie a romilor, ne vorbește despre cele trei DUHURI: LACSI-URME = duhul salvării și al fericirii; SILALYI-URME = duhul sângelui și al răzbnării; MISESH-URME = duhul satanic și al morții. Tot în legendele mitologiei romilor se mai amintește de cei doi Uriași: MASURDALLO și ȚINO MANUȘH! Mai apar și duhurile: FUVUȘH = al apelor; NIVAȘHIK = înșelător și MULLO = al morții!

O pleiadă de duhuri, ce au căpătat funcții distincte, în mitologia romilor:

Melallo = al bolilor de piele,
Lilyi = al bolilor sângelui,
Thullo = al bolilor venerice ale bărbatului,
Thargyi = al bolilor venerice ale femeii,
Șilallo = al bolilor frigurilor și răcelilor,
Bitoșho = al al bolilor stomacului
Lolmisho = al bolilor de piele,
Mincseskro = al bolilor sistemului nervos,
Poreskro = al bolilor fără leac, aducătoare de moarte,
Phuu = duhul pământului (phuu = pământ)
Paii = duhul apelor (paii = apă)
Kașht = al plantelor (kașht = lemn)
Phurd = al aerului (phurd = aer)
Iak = al focului (iak = foc)
Rruu = al animalelor (ruu = lup)
Somnak = al bogăției (somnak = aur)
Cshorro = al sărăciei (chor, hoț ... și cshorro + sărac)
Baxt (baht) = al norocului (baxt-baht = noroc)
Bibaxt (bibaht) = al nenorocirii (bibaxt-bibaht = nenoroc)
Gogyaver = al intepleciunii (gogyi = minte)
Dillo = al prostiei (Dillo = cretin, prost)
Bengallo = al rautailor (Beng = diavolul, dracul, cel rău)
Shukar = al frumuseții (Shukar = frumos/oasă)

(Culegere realizată de Rudy Moca din Biblioteca Academiei Versaille, Paris – Franța)

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

Păunescu - visul unei generații

de Adrian A. Giurgea

Ne lipsește un Titu Maiorescu, dar trebuie să recunoaștem că și vremea națiunilor, a statelor naționale, e cam la apus. Dacă nu ar fi fost așa și dacă am fi avut un critic literar care să își permită să impună un geniu, Adrian Păunescu, măcar acum, la trecerea în eternitate, ar fi fost declarat poet național. Ierarhizările sunt făcute însă în funcție de interesele de gașcă, iar națiunea nu are decât să recite în gând poeziile care i-au dat dreptul să viseze. Criticii se feresc să ia poziții ferme pro, ci mai degrabă contra, pentru a nu-și periclita propriile poziții și iată că rămânem în continuare în genunchi în fața unui singur poet național, impus cândva nouă și recunoscut doar ca urmare a lecturilor obligatorii din școală, trecând peste faptul că în poemele sale avem versificări ale unor povești germane. De ce? Pentru că a fost cândva decretat genial de un critic cu forță, care a reușit să se impună, pentru că... "trebuia să poarte un nume". Acum acest critic lipsește și poate nici nu ar fi loc pentru un alt poet național, așa cum nici Nichita Stănescu nu a putut fi ridicat pe un asemenea pedestal la vremea lui... Cert este însă că Adrian Păunescu, omul care cu forța lui

interioară se spune că ar fi putut mișca până și munții, nu mai vine pe stadioane sau în săli polivalente, nu mai "manipulează masele" cum încearcă unii să ne convingă și nu mai scrie. Din miile lui de titluri sunt convins însă că timpul va păstra măcar o carte monumentală, pentru că, chiar dacă unii nu vor să accepte sau atacă scriitorul prin prisma activității sale politice din vremea didcaturii comuniste, în memoria colectivă, Adrian Păunescu va rămâne cu toate poeziile sau versurile sale, de la cele de dragoste, la cele patriotice, indiferent de vocea criticii. Pentru că Adrian Păunescu, prin cenaclul "Flacăra" și poezia sa a dat frâu liber speranței unei generații. A fost visul unei generații, iar asta l-a adus în dizgrația celor pe care, la un moment dat, probabil tot pentru a putea oferi celor mulți clipe de libertate, i-a cântat. Va veni cândva vremea când vom dori să-l reinventăm pe acest titan, dar poate va fi prea târziu.

Un tratat de anatomie literară

de Dumitru-Mircea Buda

Destinul însuși a vrut cu tot dinadinsul ca „Anatomia unei negații. (Scrierile lui Eugen Ionescu în limba română, 1927-1940)” să aibă șansa unei istorii neobișnuite. Se știe că Gelu Ionescu nu a putut-o publica timp de 18 ani (manuscrisul fiind predat editurii Minerva încă în 1973), deși cenșura nu putea reproșa nimic autorului, evident în afară de subiectul propriu-zis. Numai scoaterea de la index a lui Eugen Ionescu a putut da undă verde tiparului, și astfel cartea a ieșit, în cele din urmă, în 1991.

Prima nuanțare pe care trebuie să o facem în lectura cărții e, deci, aceea a celor treizeci de ani trecuți de la terminarea ei. Iar aici, firește, intrăm pe terenul unei dispute vechi – în ce măsură e afectat fondul unei cărți de critică literară de schimbarea epocilor? Argumente ar fi suficiente atât pentru răspunsurile radicale (afirmând sau infirmând expunerea cărții la istorie) cât și pentru unele mai moderate. Personal, cred că „Anatomia unei negații” e o carte despre un Eugen Ionescu văzut în anii 60 și că, oricât de adevărat în sine, „personajul” a cărui imagine se reconstituie din efluviiile scrisului său românesc e, totuși, incomplet, din două motive fundamentale. Primul ar fi acela că, cu tot dezghețul șaiezicist intens mediatizat, Gelu Ionescu își scrie cartea tot sub comunism, iar acest amănunt rămâne impregnat, vrând-nevrând, în textură. Asta nu are de-a face cu persoana lui Gelu Ionescu, un individ absolut exemplar prin rectitudinea sa morală și prin consecvența anti-comunistă care l-a și împins la exil, în cele din urmă, ca să nu mai vorbim de cariera lui la Europa Liberă. Ține, mai degrabă, de acel concept ambiguu al inconștientului colectiv în contextul căruia a fost scrisă cartea. Al doilea motiv e parțialitatea și disocierea de la care proiectul critic al lui Gelu Ionescu se revendică – „Anatomia unei negații” e studiul de caz al unui Eugen Ionescu tânăr și român, care e diferit de cel matur și francez. Teza, desigur, are o carieră considerabilă și e un argument solid de dezbateră. În plus, poate fi extrapolată la general: cum anume trebuie înțeles un scriitor care aparține în tinerețe unei culturi (cultura lui maternă, în cazul lui Ionescu) iar maturitatea și-o desăvârșește într-alta? Or, fiind vorba aici și despre problema expresiei, a limbii care nu mai este aceeași în cele două existențe culturale ale scriitorului, lucrurile se complică îngrijorător.

Pentru Gelu Ionescu lucrurile sunt tranșate cât se poate de clar – există un Eugen Ionescu român, cu un destin românesc, care, alături de dramaturgul francez, poate forma o imagine totală a scriitorului. Astfel înțeles, și cred că aceasta e și înțelegerea autorului, aspirația lui Gelu Ionescu e cel mult pe jumătate împlinită în carte. Un proiect care, poate, trebuie să rămână așa cum este. De altfel, criticul vorbea foarte limpede despre două volume, încă în textul din 1973: „... credem că imaginea completă pe care ne-am făcut-o despre personalitatea și opera lui Eugen Ionescu va putea fi cunoscută numai când, după apariția celui de-al doilea volum (ce va fi consacrat creației de după 1950), cele două părți vor sta față în față, se vor privi și oglindi una în cealaltă.”

Câteva idei merită scoase în evidență din aceste rânduri ale lui Gelu Ionescu. Mai întâi, premisa unei imagini complete despre Eugen Ionescu, deja existente – „pe care ne-am făcut-o”. Dinainte-știut, Eugen Ionescu apare, așadar, ca un dat, însă integralitatea sa trebuie cucerită, revelată, pentru a fi autentică. Imaginea finală ar fi una în oglindă, o punere în dialog a celor două jumătăți, o refacere a cercului. Cred că ipoteza lui Gelu Ionescu poate fi pusă în termeni de hermeneutică și, de la un punct încolo, de imagologie. Partea incompletă, acea terra hospitalis amintindu-ne etimologia cuvântului simbol și povestea cu așchia oferită de gazdă musafirului cu o menire recognoscibilă, își cheamă perechea, pentru a se putea reconstitui, cu ea, în întregul inițial. Chemarea e reciprocă, dublă, și magnetismul ei încă mai puternic aici – Eugen Ionescu cel tânăr îl „cheamă”, în sens hermeneutic, ca în Gadamer, dacă vreți, pe Ionesco, și invers. Scrierul Celuilalt își întinde structurile inconștiente spre o unire cu a celui inițial și invers. Evident, și o teză legată de teoria alterității poate fi productivă.

Un proiect ca cel al lui Gelu Ionescu își poate avea sensul și la jumătatea lui, în definitiv, pentru că scrierile românești mărturisesc de la sine despre cele ale dramaturgului de mai târziu, le provoacă și există permanent într-un dialog de reprezentare reciprocă cu acestea. Dar asta numai autonom de intenția lui Gelu Ionescu... Pentru că „Anatomia unei negații” afirmă cu radicalitate o teză falsă și contestabilă – cea a „eșecului” lui Eugen Ionescu în spațiul cultural românesc. Verdictul apodictic al criticului a făcut și el carieră, și îl citez doar ca formalitate: „Disparând în preajma lui 1940 aproape complet din literatura română, Eugen Ionescu lasă în urmă, incontestabil, un eșec...”. Pentru mine e de neconceput că fulminanța cronicilor lui Eugen Ionescu, cea a debutului cu „Nu”, a putut fi atât de lipsită de efect în realitatea culturală românească, în primul rând, încât să fie un eșec. Nici nu cred că tânărul Ionescu ar fi putut fi atât de prost înțeles în epocă încât să fie minimalizată pe de-a-ntregul inteligența sa explozivă, sinceritatea și ludicul conștiinței sale, seriozitatea și profunzimea ascunse sub aparența gratuității. Oricâte argumente ar exista, ele nu mă pot convinge că perioada românească a lui Eugen Ionescu are în sine ceva oricât de nesemnificativ legat de eșec (nici măcar poemele publicate, sensibile și fine mult peste cota medie a epocii). Sau, în caz contrar, ar trebui să aplicăm teza și pentru Tristan Tzara, ca să luăm numai un alt exemplu de individ inconformist care a făcut „carieră” de celebru avangardist în Franța cu ideile pe care le avea deja în țară.

Și totuși studiul lui Gelu Ionescu rămâne, deocamdată, cel de referință pentru ionescologii. E, în definitiv, proba unei crize destul de serioase a receptării lui Eugen Ionescu și semnaleză, totodată, necesitatea stringentă a mutării obiectivului asupra perioadei românești marelui dramaturg. Poate studiile comparatiste ar putea demonstra, dacă sunt făcute cu pertință, egalitatea cu sine a „celor doi Ionescu”. În Ionescu cel românesc, mergând iarăși la Gadamer, e deja-prezent Ionesco francezul, în chiar ființa reprezentării lui românești, și invers. De aceea, teoria rupturii, având drept consecință o viziune deprecioasă a anilor de tinerețe e falsă și falsificatoare în același timp. Dar și autentică, pentru că vorbește în limbajul relativismului total despre un individ care poate fi conturat numai cu tușul echivocului și a cărui figură și identitate se multiplică pe măsură ce ai încerca să le stabilizezi.

CONCURS • CONCURS • CONCURS • CONCURS • CONCURS • CONCURS • CONCURS

Educatie.inmures.ro organizează în perioada 17.11.2010 – 20.12.2010 concursul **Câștigă cărți pentru biblioteca școlii tale!** Educatie.inmures.ro oferă trei seturi de cărți, fiecare set cuprinzând 27 de cărți (manuale, culegeri și caiete de lucru) cadrelor didactice din România pentru biblioteca școlii în care activează.

Concursul se adresează învățătorilor și profesorilor din România, iar pentru a intra în concurs aceștia sunt rugați să trimită un plan de lecție. Lucrările câștigătoare vor fi desemnate de echipa educatie.inmures.ro în decursul lunii ianuarie 2011. Înscrierea planurilor de lecție se poate face în cadrul portalului <http://educatie.inmures.ro> completând formularul de concurs. Lista completă de premii poate fi citită în cadrul paginilor concursului postat pe <http://educatie.inmures.ro>

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Editura „MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, I. SUCIU MOIȘA, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.